

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних)
навчальних закладів I—III рівнів акредитації

Київ
2011

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Укладачі:

Л.Є. Братанюк — викладач-методист, викладач вищої категорії, викладач економічної теорії Погребищенського медичного коледжу;

Л.Ю. Братанюк — викладач економіки Вінницького фінансово-економічного університету.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії соціально-економічних дисциплін Погребищенського медичного коледжу 21.11.2011 р., протокол № 4.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної комісії з дисципліни хірургічного профілю ВМ(Ф)НЗ I—III рівнів акредитації МОЗ України.

Рецензенти:

П.Г. Білоконний — доктор екон. наук, професор, ректор Вінницького фінансово-економічного університету;

Л.Й. Баніт — викладач, завідувач відділення "Лікувальна справа" Погребищенського медичного коледжу.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ "Медицина", 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Економічна наука в Україні, її пізнання й викладання перебувають на новому етапі свого розвитку. Зміни в господарському та політичному житті нашого суспільства зумовили суттєві зміни в розвитку економічної системи, що існувала раніше, та економічної теорії.

Для проведення трансформаційних перетворень потрібно використати найкращі досягнення світової економічної науки, реалістичні теорії та практичні рекомендації.

Економічна теорія — це один із найважливіших елементів гуманітарної культури людини і необхідний компонент її інтелектуального розвитку. Економічна теорія повинна стати тією основою, яка сприятиме формуванню навичок поведінки суб'єкта діяльності в умовах ринку, підвищенню його компетентності відповідно до вимог, що висуваються екстремальними обставинами. Тобто необхідно встановити жорсткий зв'язок між переходом до ринку і підготовкою нових поколінь українських медичних фахівців, які покликані сформувати міцну та ефективну кадрову базу для розвитку національної економіки.

Теоретична спрямованість курсу повинна бути узгоджена з усією сукупністю господарських, культурних та політичних відносин, які розглядаються в єдності і взаємозалежності як основні елементи соціально-економічної системи. Тому дисципліна покликана не тільки враховувати культуру міжособистісних відносин, а й формувати нові підходи до вирішення соціально-економічних конфліктів, економічну культуру поведінки.

Важливим аспектом є також вивчення особливостей національної економіки, її місця й ролі у світовому господарстві. Це необхідно не тільки для формування національної самосвідомості, а й для розуміння зовнішньоекономічної політики власної держави.

Особливого значення набуває суворе дотримання природо-історичного підходу до розвитку соціально-економічних систем. Необхідна відмова від надуманих господарських систем і догм, від пріоритету класового підходу в економічних відносинах між суб'єктами господарювання.

Дисципліна “Основи економічної теорії” передбачає вивчення основних закономірностей економічного життя та відображення їх у системі економічних категорій, принципів, законів, моделей. Опанування дисципліни сприятиме розумінню студентами сучасної ринкової економіки, формування підприємства на основі різних форм власності, позитивних і негативних чинників розвитку, національної економіки, а також структури сучасних міжнародних відносин, механізму та специфіки їх реалізації.

Програма з дисципліни “Основи економічної теорії” розрахована на 54 год і складається з п'яти розділів:

1. Загальні основи економічного розвитку.
2. Ринкова економіка.
3. Основи підприємництва.
4. Національна економіка.
5. Міжнародні економічні відносини.

Мета дисципліни “Основи економічної теорії” — сформувати у молодих спеціалістів економічне мислення, адекватне до специфіки соціально-економічних перетворень, що дасть змогу з нових світоглядних, концептуальних позицій усвідомити наявні та гіпотетичні суперечності життя й використовувати їх у майбутній практичній діяльності.

Основне завдання дисципліни — допомогти студентам зрозуміти

трансформаційні процеси в економіці України, проблеми перехідної економіки, зорієнтуватись у виборі ефективного управлінського рішення, набути первинних навичок раціональної економічної поведінки.

Знання, здобуті студентами після вивчення економічної теорії, стануть теоретичною та методологічною базою для подальшого опанування медицини, яка розвивається й удосконалюється в умовах ринкової економіки.

Після вивчення дисципліни ***студенти повинні знати:***

- основний зміст усіх розділів економічної теорії;
- доцільність і можливість застосування отриманих знань у господарській діяльності;
- суть основних економічних явищ і процесів;
- особливості розвитку ринкової економіки в Україні;
- економічні механізми, які визначають суб'єктів господарювання і суб'єктів освіти і медицини;
- основи організації фінансово-господарської діяльності закладів охорони здоров'я;
- мати уявлення про фактори, які впливають на розвиток економічних процесів у медицині;
- зміст основних категорій, законів і процесів ринкової економіки;
- суть циклічного розвитку економіки, економічної кризи та шляхів її подолання;
- ключові питання трансформаційних процесів з погляду нових світоглядних, концептуальних і теоретичних підходів економічного життя і науки;
- особливості сучасного стану вітчизняної економіки, реформування відносин власності в галузі охорони здоров'я;
- зміст основних пропорцій, процесів і ситуацій на мікрорівні, розбиратися в чинниках макроекономічної рівноваги і макродинаміці, представляти механізм та причини інфляції та безробіття.

Студенти повинні вміти:

- вміти самостійно аналізувати, розуміти і знаходити напрямки вирішення складних економічних проблем у галузі охорони здоров'я;
- оцінювати результати господарчої діяльності підприємств медичного комплексу;
- робити обґрунтовані висновки із проведеного аналізу;
- використовувати методи економічної науки в своїй професійній та організаційно-соціальній діяльності, виявляти проблеми економічного характеру, пропонувати методи їх вирішення і оцінювати очікуваний результат;
- орієнтуватися в питаннях функціонування економіки;
- орієнтуватись в проблемах розвитку підприємництва, ринкових відносин, фінансово-кредитної та банківської системи господарства;
- приймати практичні рішення щодо ефективного застосування набутих економічних знань під час виконання своїх професійних обов'язків;
- представляти закономірності економічної поведінки ринкових суб'єктів (продавців і покупців, фірм-виробників і споживачів у галузі охорони здоров'я тощо).
- володіти категоріальним апаратом мікро- і макроекономіки на рівні розуміння і вільного відтворення;

- володіти методикою проведення економічного аналізу;
- володіти методами моделювання економічних процесів і явищ у медицині;
- основами комп'ютерного моделювання для відображення різних медичних взаємозв'язків і результатів;
- володіти особливостями аналізу різних ланок розвитку галузі охорони здоров'я.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
5.12010101 “ЛІКУВАЛЬНА СПРАВА”**

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	5	2	2	1
2	Економічні потреби і виробництво	5	1	2	2
3	Економічна система та її зміст	1	1		
4	Сутність відносин власності	6	2	2	2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар	5	2	2	1
6	Ринок в економічній системі суспільства	4	1	2	1
7	Інфраструктура ринку	3	1		2
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	5	2	2	1
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	4	1	2	1
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	3	1		2
	Розділ 4. Національна економіка				
11	Виробництво, розподіл і використання національного доходу	3	1	2	1
12	Економічне зростання. Фінансова система	3	1		1
13	Держава у ринковій економіці	2	1		1
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	5	1	2	2
	Усього	54	18	18	18

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
5.12010102 “СЕСТРИНСЬКА СПРАВА”,
5.12010104 “СТОМАТОЛОГІЯ”,
5.12010106 “СТОМАТОЛОГІЯ ОРТОПЕДИЧНА”**

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	6	2	2	2
2	Економічні потреби і виробництво	3	1		2
3	Економічна система та її зміст	1	1		
4	Сутність відносин власності	6	2	2	2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар	6	2	2	2
6	Ринок в економічній системі суспільства	5	1	2	2
7	Інфраструктура ринку	3	1		2
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	4	2		2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	5	1	2	2
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	1	1		
	Розділ 4. Національна економіка				
11	Виробництво, розподіл та використання національного доходу	3	1	2	
12	Економічне зростання. Фінансова система	3	1		2
13	Держава у ринковій економіці	3	1		2
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	5	1	2	2
	Усього	54	18	14	22

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
5.12010103 “МЕДИКО-ПРОФІЛАКТИЧНА СПРАВА”**

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	4	2	2	
2	Економічні потреби і виробництво	3	1		2
3	Економічна система та її зміст	1	1		
4	Сутність відносин власності	6	2	2	2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар.	4	2	2	—
6	Ринок в економічній системі суспільства	2			2
7	Інфраструктура ринку.	5	1	2	2
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	6	2	2	2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	5	1	2	2
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	3	1		2
	Розділ 4. Національна економіка				
11	Виробництво, розподіл і використання національного доходу	5	1	2	2
12	Економічне зростання. Фінансова система	4		2	2
13	Держава в ринковій економіці	2			2
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	4		2	2
	Усього	54	14	18	22

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
5.12010105 “АКУШЕРСЬКА СПРАВА”**

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	6	2	2	2
2	Економічні потреби і виробництво	5	1	2	2
3	Економічна система та її зміст	1	1		—
4	Сутність відносин власності	4	2		2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар	6	2	2	2
6	Ринок в економічній системі суспільств	5	1	2	2
7	Інфраструктура ринку	1	1		
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	6	2	2	2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	5	1	2	2
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	2	2		
	Розділ 4. Національна економіка				
11	Виробництво, розподіл і використання національного доходу	4	2	2	
12	Економічне зростання. Фінансова система	3	1		2
13	Держава у ринковій економіці	1	1		
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	5	1	2	2
	Усього	54	20	16	18

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 5.12010201 “ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА”

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	5	2	2	1
2	Економічні потреби і виробництво	2	1		1
3	Економічна система та її зміст	2	2		
4	Сутність відносин власності	5	2	2	1
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар	5	2	2	1
6	Ринок в економічній системі суспільства	5	1	2	2
7	Інфраструктура ринку	3	1		2
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	4	2		2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	5	2	2	1
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	3	1		2
	Розділ 4. Національна економіка				
11	Виробництво, розподіл і використання національного доходу	4	2	2	
12	Економічне зростання. Фінансова система	3	2		1
13	Держава у ринковій економіці	3	1		2
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	5	1	2	2
	Усього	54	22	14	18

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 5.12020101 “ФАРМАЦІЯ”

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку				
1	Економічна теорія: предмет, значення, функції, методи пізнання	4	2		2
2	Економічні потреби і виробництво	3	1		2
3	Економічна система та її зміст	3	1	2	
4	Сутність відносин власності	4	2		2
	Розділ 2. Ринкова економіка				
5	Товарне виробництво. Товар	4	2		2
6	Ринок в економічній системі суспільства	4	2		2
7	Інфраструктура ринку.	4	2	2	
8	Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей	4	2		2
	Розділ 3. Основи підприємництва				
9	Підприємництво і підприємство (фірма)	6	2	2	2
10	Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента	2			2
	Розділ 4. Національна економіка				
11.	Виробництво, розподіл і використання національного доходу	4	2	2	—
12	Економічне зростання. Фінансова система	4	2		2
13	Держава у ринковій економіці	4	2		2
	Розділ 5. Міжнародні економічні відносини				
14	Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин	4	2		2
	Усього	54	24	8	22

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Економіка та економічна теорія.
2. Історичний процес розвитку економічної науки та її основні шляхи.
3. Розвиток економічної думки в Україні.
4. Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Види економічних інтересів, взаємодія їх.
5. Індивідуальна властивість — вихідна ланка відносин власті. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі.
6. Приватна власність.
7. Державна власність.
8. Колективна власність.
9. Акціонерна власність.
10. Ціна в ринковій економіці. Сутність ціни. Методи ціноутворення. Регулювання цін державою.
11. Конкуренція в охороні здоров'я. Функції конкурентоспроможності медичних організацій.
12. Умови формування конкурентного середовища на ринках медичних послуг.
13. Антимонопольний комітет України.
14. Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я.
15. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.
16. Сутність, форми й чинники інфляції.
17. Антиінфляційна політика в Україні.
18. Види підприємств за формою, розміром, сферою і видом господарської діяльності.
19. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.
20. Рентабельність підприємства (фірми). Розподіл продукту. Рента, її види. Земельна рента: суть, форми та розподіл.
21. Альтернативне використання землі. Ціна землі.
22. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП. Національне багатство України та перспективи його нарощування.
23. Державний бюджет: принципи побудови, функції, доходи і витрати. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Державний борг і його обслуговування.
24. Вплив держави на ціноутворення в умовах ринкових відносин.
25. Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України.
26. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України.
27. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальні основи економічного розвитку

Тема 1. Економічна теорія: предмет, знання, функції, методи пізнання

ЛЕКЦІЯ

Економіка та економічна теорія. Місце економічної теорії в системі медичних наук. Економічна теорія як наука. Об'єкт і предмет економічної теорії. Методологія та методи пізнання економіки. Методи дослідження економічних процесів. Загально-логічні методи: аналіз і синтез, абстрагування, індукція та дедукція, моделювання. Наукові методи емпіричного дослідження: спостереження, економічний аналіз, експеримент. Функції економічної теорії. Економічні категорії і закони. Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи. Розвиток економічної думки в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Економіка та економічна теорія. Історичний процес розвитку економічної науки та її основні школи. Розвиток економічної думки в Україні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Економічна теорія як наука. Об'єкт і предмет економічної теорії. Методи дослідження економічних процесів. Загально-логічні методи: аналіз і синтез, абстрагування, індукція та дедукція, моделювання. Наукові методи емпіричного дослідження: спостереження, економічний аналіз, експеримент. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі медичних наук.

Студенти повинні знати:

Об'єкт і предмет економічної теорії. Методи пізнання економіки. Методи дослідження економічних процесів. Загальнологічні методи. Наукові методи емпіричного дослідження. Економічні категорії і закони.

Тема 2. Економічні потреби і виробництво

ЛЕКЦІЯ

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Закон зростання потреб. Формування потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Види економічних інтересів, взаємодія їх. Сутність виробництва. Зміст виробництва. Фактори виробництва: земля, праця, капітал і підприємницький хист. Галузь охорони здоров'я як структурний підрозділ суспільного виробництва. Поділ праці. Структура суспільного виробництва. Межа виробничих можливостей. Продукт і стадії його руху.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Економічні потреби суспільства, їх суть і структура. Види економічних інтересів, взаємодія їх.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Закон зростання потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Сутність виробництва. Фактори виробництва. Галузь охорони здоров'я як структурний підрозділ суспільного виробництва. Продукт і стадії його руху.

Студенти повинні знати:

Економічні потреби суспільства, їх суть і структуру. Закон зростання потреб. Суб'єкти економічних відносин, їхні економічні інтереси. Фактори виробництва. Поділ праці. Структуру суспільного виробництва.

Тема 3. Економічна система та її зміст

ЛЕКЦІЯ

Економічна система суспільства: суть і зміст. Продуктивні сили і виробничі відносини. Типи економічних систем: "чистий" капіталізм або капіталізм вільної конкуренції; командна або адміністративно-господарська система; традиційна економіка; змішана економіка. Економічні реформи в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття економічної системи. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Типи економічних систем.

Тема 4. Сутність відносин власності

ЛЕКЦІЯ

Власність як економічна категорія. Індивідуальна власність – вихідна ланка відносин власності. Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі. Приватна власність. Державна власність. Колективна власність. Акціонерна власність. Власність на землю. Розвиток власності на землю та сільськогосподарські підприємства. Становлення і розвиток нових форм господарювання на землі. Роздержавлення і приватизація власності в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Індивідуальна власність — вихідна ланка відносин власності. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі. Приватна власність. Державна власність. Колективна власність. Акціонерна власність.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Власність як економічна категорія. Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Власність на землю. Становлення і розвиток нових форм господарювання на землі. Роздержавлення і приватизація власності в Україні.

Студенти повинні знати:

Принципи формування власності. Об'єкти і суб'єкти власності. Основні форми власності. Роздержавлення і приватизацію власності в Україні.

Розділ 2. Ринкова економіка

Тема 5. Товарне виробництво. Товар

ЛЕКЦІЯ

Форми господарювання. Натуральне виробництво. Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Двоїтий характер праці, втіленої у товар. Закон вартості та його функції. Теорія попиту і пропозиції. Ціна в ринковій економіці. Сутність ціни. Методи ціноутворення. Регулювання цін державою.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ціна в ринковій економіці. Сутність ціни. Методи ціноутворення. Регулювання цін державою.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Двоїтий характер праці, втіленої у товар. Закон вартості та його функції. Теорія попиту і пропозиції.

Студенти повинні знати:

Форми господарювання. Товарне виробництво. Товар, його сутність і властивості. Закон вартості та його функції. Теорію попиту і пропозиції. Сутність ціни. Методи ціноутворення.

Тема 6. Ринок в економічній системі суспільства

ЛЕКЦІЯ

Поняття ринку. Історія ринкових відносин. Ефективний ринок. Функції ринку. Умови формування ринку. Структура сучасного ринку. Критерії розмежування ринку. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації, фінансів, валютних, нерухомості, праці, природних ресурсів, тіньовий ринок. Особливості становлення ринкових відносин у галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Конкуренція як рушійна сила ринкової економіки. Сутність конкуренції. Види конкуренції. Методи цінової та нецінової конкуренції. Поняття монополії та конкуренції на медичному ринку в Україні. Класифікація монополій. Конкуренція в охороні здоров'я. Функції конкурентоспроможності медичних організацій. Умови формування конкурентного середовища на ринках медичних послуг. Конкурентне середовище виробників медичних послуг. Антимонопольний комітет України.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Конкуренція в охороні здоров'я. Функції конкурентоспроможності медичних організацій. Умови формування конкурентного середовища на ринках медичних послуг. Конкурентне середовище виробників медичних послуг. Антимонопольний комітет України.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Поняття ринку. Функції ринку. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації, фінансів, валютних, нерухомості, праці, природних ресурсів, тіньовий ринок. Особливості становлення ринкових відносин у галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Конкуренція як рушійна сила ринкової економіки. Сутність конкуренції. Види конкуренції.

Студенти повинні знати:

Умови формування ринку. Структуру сучасного ринку. Види ринків. Ринкові відносини в галузі охорони здоров'я України. Моделі ринкової економіки. Види конкуренції.

Тема 7. Інфраструктура ринку

ЛЕКЦІЯ

Поняття про інфраструктуру ринку. Біржі, типи та види біржі. Біржові угоди. Мета і функції товарної біржі. Типи товарних бірж, їхні суб'єкти. Фондова біржа: поняття, суб'єкти і класифікація. Основні види біржових операцій. Ринок товарних бірж в Україні. Ринок цінних паперів. Банки і фінансово-кредитні посередники. Банківська система. Страхова система. Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.

Студенти повинні знати:

Поняття біржі, типи та види біржі. Біржові угоди. Функції товарної біржі. Поняття, суб'єкти і класифікацію фондової біржі. Ринок цінних паперів. Роль біржі праці в галузі охорони здоров'я. Ринкову інфраструктуру в галузі охорони здоров'я.

Тема 8. Сутність і функції грошей. Історія розвитку грошей

ЛЕКЦІЯ

Місце грошей у ринковій економіці. Становлення грошових відносин, основні етапи їх розвитку. Історизм грошових відносин. Коротка історія розвитку грошей. Сутність грошей. Гроші як загальний вартісний еквівалент. Функції грошей. Класифікація грошей. Сутність інфляції. Форми інфляції.

Чинники інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Інфляція і безробіття. Антиінфляційна політика в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Інфляція і безробіття. Антиінфляційна політика в Україні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Становлення грошових відносин, основні етапи їх розвитку. Сутність грошей. Гроші як загальний вартісний еквівалент. Функції грошей. Класифікація грошей. Сутність інфляції. Чинники інфляції. Інфляція і безробіття. Антиінфляційна політика в Україні.

Студенти повинні знати:

Становлення грошових відносин. Сутність грошей. Функції грошей. Класифікацію грошей. Сутність інфляції. Форми інфляції. Чинники інфляції. Інфляцію попиту. Інфляцію витрат. Антиінфляційну політику в Україні.

Розділ 3. Основи підприємництва

Тема 9. Підприємництво і підприємство (фірма)

ЛЕКЦІЯ

Сутність підприємництва. Поняття “підприємець” і “підприємництво”. Функції та умови існування підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Права, обов’язки та відповідальність підприємця.

Поняття підприємства (фірми). Умови функціонування підприємства. Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Сутність підприємництва. Функції та умови існування підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Права, обов’язки та відповідальність підприємця. Види підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині. Особливості підприємництва в Україні.

Студенти повинні знати:

Поняття “підприємець” і “підприємництво”. Функції підприємництва. Суб’єкти, об’єкти і види підприємництва. Поняття підприємства (фірми). Види

підприємств за формою, розміром, за сферою і видом господарської діяльності. Підприємництво в медицині.

Тема 10. Капітал. Витрати виробництва. Прибуток. Рента

ЛЕКЦІЯ

Поняття “капітал”. Ринок капіталу. Поняття кругообігу і обіг капіталу. Зношування. Амортизація. Методи амортизації.

Сутність витрат виробництва. Види витрат виробництва. Шляхи зниження витрат виробництва. Сутність прибутку. Види прибутку. Маса і норма прибутку. Рентабельність підприємства (фірми). Розподіл продукту. Сутність ренти, її види. Земельна рента, її суть, форми та розподіл. Альтернативне використання землі. Ціна землі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рентабельність підприємства (фірми). Розподіл продукту. Рента, її види. Земельна рента, її суть, форми та розподіл. Альтернативне використання землі. Ціна землі.

Студенти повинні знати:

Поняття “капітал”. Методи амортизації. Шляхи зниження витрат виробництва. Сутність прибутку. Види прибутку. Розподіл продукту. Види ренти. Альтернативне використання землі. Ціну землі.

Розділ 4. Національна економіка

Тема 11. Виробництво, розподіл і використання національного доходу

ЛЕКЦІЯ

Макроекономіка і національний продукт. Національний дохід і його джерела. Обчислення національного продукту. Сутність і структура національного багатства. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт (ВВП), методи його розрахунку за доходами і витратами. Макроекономічні показники, похідні від ВВП. Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП. Національне багатство України і перспективи його нарощування.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Чистий національний продукт. Національний дохід. Особистий дохід. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП. Національне багатство України та перспективи його нарощування.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Національний дохід і його джерела. Обчислення національного продукту. Основні макроекономічні показники. Валовий внутрішній продукт,

методи його розрахунку за доходами і витратами. Макроекономічні показники похідні від ВВП. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Студенти повинні знати:

Джерела національного доходу. Обчислення національного продукту. Валовий внутрішній продукт, методи його розрахунку за доходами і витратами. Чистий національний продукт. Національний доход. Особистий доход. Номінальний ВВП. Індекс цін. Дефлятор ВВП.

Тема 12. Економічне зростання. Фінансова система

ЛЕКЦІЯ

Суспільне відтворення. Сутність економічного зростання. Критерії економічного зростання. Теорії економічного зростання. Чинники економічного зростання. Типи економічного зростання. Закони інтенсифікації економіки. Економічна рівновага і циклічність. Короткі, середні і великі цикли.

Система фінансових відносин в Україні. Функції фінансів. Сутність і функції податків. Види податків. Державні фінанси. Фінансова система в галузі охорони здоров'я. Поняття державного бюджету. Принципи побудови бюджету. Функції державного бюджету. Доходи і витрати бюджету. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Державний борг і його обслуговування.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Державний бюджет: принципи побудови, функції, доходи і витрати. Бюджетний дефіцит, джерела його фінансування. Державний борг і його обслуговування.

Студенти повинні знати:

Суспільне відтворення. Критерії економічного зростання. Типи економічного зростання. Короткі, середні і великі цикли. Функції фінансів. Види податків. Фінансову систему в галузі охорони здоров'я. Поняття про державний бюджет. Функції державного бюджету.

Тема 13. Держава у ринковій економіці

ЛЕКЦІЯ

Регулююча роль держави у ринковій економіці. Причини втручання держави у ринковий механізм. Функції держави у ринковій економіці. Методи державного впливу на ринкову економіку: адміністративні (прямі) методи регулювання, економічні (непрямі) методи регулювання.

Організаційна структура та методи управління виробництвом. Суть, визначення та види маркетингу. Маркетинг у галузі охорони здоров'я. Маркетингове дослідження ринку платних медичних послуг в Україні.

Вплив держави на ціноутворення в умовах ринкових відносин.

Соціальна політика держави. Соціальний захист населення в Україні під час переходу до ринкової економіки. Соціальна політика щодо медичних

працівників в галузі охорони здоров'я. Державне управління у галузі охорони здоров'я.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вплив держави на ціноутворення в умовах ринкових відносин.

Студенти повинні знати:

Функції держави в ринковій економіці. Методи державного впливу на ринкову економіку. Методи управління виробництвом. Суть, визначення та види маркетингу. Маркетинг у галузі охорони здоров'я. Соціальну політику держави. Державне управління в галузі охорони здоров'я.

Розділ 5. Міжнародні економічні відносини

Тема 14. Світове господарство. Форми міжнародних економічних відносин

ЛЕКЦІЯ

Світове господарство: його структура та етапи розвитку. Міжнародний поділ праці. Форми економічних відносин. Зовнішньоекономічна політика. Структура та суб'єкти світового ринку.

Міжнародні економічні організації. Економічні організації ООН. Міжнародний валютний фонд. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Інші міжнародні економічні організації.

Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості. Залучення іноземного капіталу в економіку України. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Місце України у світовій економіці. Роль міжнародних економічних організацій у трансформаційному процесі України. Геополітичні інтереси. Експортно-імпортний потенціал України. Відносини з ЄС. Міжнародні валютно-фінансові відносини України. Проблема зовнішньої заборгованості. Залучення іноземного капіталу в економіку України. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Світове господарство: його структура та етапи розвитку. Міжнародний поділ праці. Структура та суб'єкти світового ринку. Міжнародні економічні організації. Місце України у світовій економіці. Відносини з ЄС. Відносини з міжнародними економічними і фінансовими організаціями.

Студенти повинні знати:

Структуру світового господарства. Міжнародний поділ праці. Структуру та суб'єкти світового ринку. Економічні організації ООН. Місце України в світовій економіці. Відносини з ЄС. Відносини з Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Інвестиційні проблеми української економіки.
2. Теорії і моделі економічного зростання.
3. Економічне зростання: зміст, типи, темпи, фактори.
4. Світова економіка: сутність, структура, тенденції розвитку.
5. Міжнародна торгівля. Торговельний баланс.
6. Шляхи та проблеми інтеграції України у світове господарство.
7. Валютні відносини. Платіжний баланс.
8. Меркантилізм.
9. Теоретичні погляди фізіократів.
10. Класична англійська політична економія.
11. Неокласична економічна теорія та її школи.
12. Інституціоналізм.
13. Українська економічна наука: історія і сучасність.
14. Основні риси економіки доіндустріального, індустріального та постіндустріального суспільства.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СКЛАДАННЯ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ

1. Різні течії та школи в економічній науці.
2. Методи економічних досліджень.
3. Виникнення економічної думки.
4. Перші наукові школи. Меркантилізм і фізіократи.
5. Порівняльний аналіз традиційної, ринкової та адміністративно-командної господарських систем.
6. Змішана економіка: риси і національні моделі.
7. Економічні функції держави.
8. Трансформаційні процеси в українській економіці.
9. Власність: теоретичні аспекти.
10. Основні форми власності, їх еволюція та роль на сучасному етапі.
11. Приватна власність і її розвиток в українській економіці.
12. Державна власність: зміст і роль у різних економічних системах.
13. Муніципальна власність: сутність, об'єкти, проблеми управління.
14. Кооперативна власність: основні риси, історичний досвід і перспективи розвитку.
15. Акціонерна власність і акціонерні підприємства.
16. Власність працівників: форми, характеристики, можливості і проблеми.
17. Приватизація в перехідних економіках: необхідність, цілі, методи, результати.
18. Галузь охорони здоров'я як структурний підрозділ суспільного виробництва.
19. Особливості приватизації в Україні і зарубіжних країнах.
20. Трудова теорія вартості.
21. Теорія граничної корисності.
22. Особливості становлення ринкових відносин у галузі охорони здоров'я.
23. Підприємництво: сутність, форми, роль в економіці.
24. Особливості підприємництва в Україні.
25. Теорія недосконалої конкуренції.
26. Досконала конкуренція як тип ринку.
27. Конкуренція в охороні здоров'я.
28. Функції конкурентоспроможності медичних організацій.
29. Умови формування конкурентного середовища виробників медичних послуг.
30. Конкурентне середовище виробників медичних послуг.
31. Чиста монополія як тип ринку. Антимонопольна політика.
32. Монополістична конкуренція.
33. Поняття монополії та конкуренція на медичному ринку в Україні.
34. Олігополія як тип ринку.
35. Антимонопольна політика держави: світовий досвід та українська практика.
36. Рентні відносини в економіці.
37. Безробіття: форми, причини, масштаби, вплив на громадянське життя.
38. Економічні теорії зайнятості (безробіття).
39. Ринок праці та проблеми зайнятості в Україні.
40. Соціальна політика держави: цілі, принципи, механізми.
41. Соціальна політика держави щодо медичних працівників у галузі охорони здоров'я.
42. Державне управління в галузі охорони здоров'я.

43. Система національного рахівництва та макроекономічні показники.
44. Макроекономічна рівновага в моделі сукупного попиту і пропозиції.
45. Інфляція: сутність, форми, причини. Антиінфляційна політика.
46. Інфляція в українській економіці.
47. Ринок цінних паперів.
48. Фондова біржа.
49. Біржі праці, їх роль у галузі охорони здоров'я.
50. Податки: види, функції і роль в економіці.
51. Шляхи реформування податкової системи України. Бюджетно-податкова політика.
52. Тіньова економіка: причини, форми, вплив на суспільне життя.
53. Товарне господарство, його відмінності від натурального і фактори розвитку.
54. Традиційна та ринкова економічні системи. Роль ринку і проблеми його функціонування.
55. Адміністративно-командна і змішана економічні системи.
56. Роль держави в сучасних ринкових системах: напрямки та інструменти державного регулювання економіки.
57. Попит. Закон і нецінові фактори попиту.
58. Пропозиція. Закон і нецінові чинники пропозиції.
59. Ціна рівноваги та її роль у ринковій економіці. Рівновага і незбалансованість ринку.
60. Закономірності споживчої поведінки. Криві байдужості і бюджетної лінії. Рівновага споживача.
61. Фактори виробництва. Різні трактування ролі факторів виробництва.
62. Теорія продуктивності факторів виробництва. Ефективність виробництва.
63. Підприємництво: сутність, форми та роль в економіці. Організаційно-правові форми підприємств.
64. Підприємництво в медицині.
65. Виручка від реалізації та прибуток. Види і роль прибутку в економіці. Норма прибутку.
66. Безробіття: сутність, форми, вплив на суспільне життя. Державне регулювання зайнятості.
67. Ринок капіталу. Процентна ставка та інвестиції.
68. Ринок землі. Земельна рента і ціна землі. Природокористування. Рентні відносини в економіці.
69. Ринкова інфраструктура в галузі охорони здоров'я.
70. Формування державної та приватної інфраструктури в галузі охорони здоров'я.
71. Національна економіка як ціле. Кругообіг ресурсів, доходів, продуктів і грошей.
72. Макроекономічні вимірювачі. ВВП і способи його вимірювання. Чистий національний продукт, національний дохід. Індекси цін. Тіньова економіка.
73. Споживання, заощадження. Їх сутність, форми та роль у макроекономіці.
74. Сукупний попит: структура та чинники зміни. Крива сукупного попиту.
75. Сукупна пропозиція: сутність і нецінові чинники. Крива сукупної пропозиції.
76. Гроші: сутність, форми, функції, теорії.
77. Банки: види і функції. Банківська система та її роль в економіці

- України. Грошовий мультиплікатор. Грошово-кредитна політика.
78. Кредит: його сутність, роль в економіці і види.
 79. Фінанси. Державний бюджет: структура і роль в економічному та соціальному розвитку. Дефіцит бюджету. Державний борг.
 80. Економічне зростання і економічний розвиток. Темпи, типи, фактори економічного зростання.
 81. Циклічність як форма розвитку ринкової економіки. Середньострокові цикли. Теорія довгих хвиль економічного розвитку.
 82. Система доходів у ринковій економіці.
 83. Світова економіка: структура та тенденції розвитку.
 84. Зовнішня торгівля і зовнішня торгова політика.
 85. Валютні відносини. Валютний курс.
 86. Перехідна економіка. Особливості перехідної економіки України.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Баб'як М.М., Пешенкова Л.А., Рібчук А.В.* Економічна теорія: навч. посіб. / *М.М. Баб'як, Л.А. Пешенкова, А.В. Рібчук.* — К., 2005. — 208 с.
- Бунге М.* Сучасний дискурс / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2005. — 696 с.
- Грошово-кредитна політика в Україні* / В.С. Стельмах, А.О. Єпіфанов, Н.І. Гребеник, В.І. Міщенко. — К., 2003. — 424 с.
- Дахно І.І.* Світова економіка: навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2006. — 264 с.
- Дзюбик С.Д., Ривак О.С.* Основи економічної теорії: навч. посіб. — К., 2006. — 482 с.
- Дідівська Л.І., Головка Л.С.* Державне регулювання економіки: навч. посіб. — К., 2006. — 214 с.
- Дмитренко Л.А.* Менеджмент і маркетинг у фармації: навч. посіб. — К.: Медицина, 2010. — 144 с.
- Економічна теорія: Політекономія: підручник* / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2006. — 616 с.
- Задоя А.О.* Мікроекономіка: Курс лекцій та вправи: навч. посіб. — К., 2005. — 212 с.
- Злупко С.М.* Історія економічної теорії: підручник. — К., 2005. — 720 с.
- Історія економічних учень: підручник* / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2004. — 1300 с.
- Камінська Т.М.* Основи економічної теорії: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 256 с.
- Круш П.В., Тульчинська С.О.* Макроекономіка: навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2005. — 400 с.
- Макроекономіка: підручник* / За ред. В.Д. Базилевича. — К., 2006. — 624 с.
- Менеджмент і маркетинг у фармації: підручник* / За ред. В.П. Грошовика. — К.: Медицина, 2008. — 752 с.
- Мочерний С.В.* Політекономія: підручник. — К., 2005. — 386 с.
- Одягайло Б.М.* Міжнародна економіка: навч. посіб. — К., 2005. — 400 с.
- Основи економічної теорії* / За ред. А.А. Чухна. — К., 2001. — 608 с.
- Основи економічної теорії: навч. посіб.* / В.О. Рибалкін, М.О. Хмелевський, Т.І. Біленко, А.Г. Прохоренко та ін. — К.: Академія, 2002. — 352 с.
- Основи підприємницької діяльності: навч. посіб.* / С.В. Мочерний, О.А. Устинко, С.І. Чоботар. — К.: Академія, 2005. — 280 с.
- Панчишин С.* Макроекономіка. — К., 2002. — 616 с.
- Пасічник Ю.В.* Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. / Ю.В. Пасічник. — К., 2002. — 496 с.
- Політична економія: навч. посіб.* / За ред. В. Рибалкіна. — К., 2004. — 672 с.
- Предборський В.А.* Економічна теорія: навч. посіб. — К., 2003. — 492 с.
- Тарасович В.М.* Економічна теорія: підручник. — К., 2006. — 784 с.
- Тарасюк Г.М., Шваб Л.І.* Планування діяльності підприємства: навч. посіб. — К.: Каравела, 2003. — 432 с.
- Чепіного В.Г.* Основи економічної теорії: навч. посіб. — К., 2003. — 456 с.
- Шегда А.В.* Менеджмент: підручник. — К.: Знання, 2004. — 687 с.

Додаткова

Варналій З.С. Мале підприємництво: Основи теорії і практики. — К., 2005. — 304 с.

Макроекономіка у запитаннях та відповідях / О.С. Кривцов, В.М. Бережний, В.М. Онегіна. — Х., 2003. — 192 с.

Навчальний економічний словник-довідник (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни. Поняття. Персоналії / За ред. Г.І. Башняніна. — Львів: Магнолія, 2007. — 688 с.